

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 192g/2019

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din Codul de procedură penală
(*accesul la materialele urmăririi penale*)

CHIȘINĂU

27 februarie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judcători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 31 octombrie 2019,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate:
 - a textului „din momentul încheierii urmăririi penale” de la articolele 60 alin. (1) pct. 7) și 62 alin. (1) pct. 7);
 - a textului „care se referă la acțiunea civilă” de la articolul 62 alin. (1) pct. 7);
 - a articolului 64 alin. (2) pct. 16);
 - a articolului 66 alin. (2) pct. 20);
 - a textului „după terminarea urmăririi penale” de la articolul 66 alin. (2) pct. 22);
 - a textului „din momentul terminării urmăririi penale” de la articolul 68 alin. (1) pct. 10);
 - a textului „din momentul încheierii urmăririi penale” de la articolul 74 alin. (1) pct. 8);
 - a textului „după terminarea urmăririi penale, precum și în caz de încetare sau clasare a procesului penal” de la articolul 78 alin. (1) pct. 12);
 - a textului „din momentul terminării urmăririi penale, inclusiv în cazul clasării procesului penal” de la articolul 80 alin. (1) pct. 8);
 - a articolului 212 alin. (1) și (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003;
 - a articolului 315 alin. (2) din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002,
ridicată de către dl avocat Vladislav Gribincea, în dosarul nr. 10-1608/19, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.
2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de către dl Victor Rațoi, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, se află plângerea dlui Vladislav Gribincea depusă la judecătorul de instrucție în baza articolului 313 din Codul de procedură penală. Autorul plângerii contestă ordonanțele unor procurori, inclusiv a Procurorului General interimar, care i-au respins solicitările de a avea acces la materialele unei cauze penale. Solicitarea dlui Vladislav Gribincea de a avea acces la materialele cauzei penale s-a bazat pe informațiile prezentate într-o investigație jurnalistică realizată de către RISE Moldova, în care se menționează, *inter alia*, că el ar fi fost interceptat de către autoritățile de investigație (a se vedea: <https://www.rise.md/articol/ministerul-interceptarilor/>).

4. În cadrul ședinței de judecată, dl Vladislav Gribincea a ridicat excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate la § 1 din prezenta Decizie.

5. Prin încheierea din 25 octombrie 2019, instanța de judecată a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 60

Drepturile și obligațiile părții vătămate

„(1) Partea vătămată dispune de următoarele drepturi:

[...]

7) să ia cunoștință de materialele cauzei penale **din momentul încheierii urmăririi penale** și să noteze orice informații din dosar;”

[...]”

Articolul 62

Drepturile și obligațiile părții civile

„(1) În scopul susținerii cererii sale, partea civilă dispune de următoarele drepturi:

[...]

7) să ia cunoștință de materialele cauzei penale **din momentul încheierii urmăririi penale**, să noteze orice date din dosar **care se referă la acțiunea civilă**;

[...]"

Articolul 64 Drepturile și obligațiile bănuitului

„[...]

(2) Bănuitul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

[...]

16) **să ia cunoștință de procesele-verbale ale acțiunilor procesuale efectuate cu participarea sa și să facă obiecții asupra corectitudinii proceselor-verbale, precum și să ceară completarea lor cu circumstanțe care, în opinia sa, trebuie să fie menționate**;

[...]"

Articolul 66 Drepturile și obligațiile învinuitului, inculpatului

„[...]

(2) Învinuitul, inculpatul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

[...]

20) **să ia cunoștință de procesele-verbale ale acțiunilor procesuale efectuate cu participarea lui și să facă obiecții asupra corectitudinii proceselor-verbale, precum și să ceară completarea lor cu circumstanțele care, în opinia sa, trebuie să fie menționate**;

[...]

22) **după terminarea urmăririi penale**, să ia cunoștință de toate materialele cauzei și să noteze din ele datele necesare, să înainteze cereri de completare a urmăririi penale;

[...]"

Articolul 68 Drepturile și obligațiile apărătorului

„(1) Apărătorul, în funcție de calitatea procesuală a persoanei ale cărei interese le apără, are dreptul:

[...]

10) **să ia cunoștință de materialele cauzei penale din momentul terminării urmăririi penale și să noteze orice date din dosar, să facă copii**;

[...]"

Articolul 74 Drepturile și obligațiile părții civilmente responsabile

„(1) Partea civilmente responsabilă, în scopul protejării intereselor sale privitor la acțiunea civilă pornită împotriva sa, în condițiile prezentului cod, dispune de următoarele drepturi:

[...]

8) să ia cunoștință de materialele cauzei penale **din momentul încheierii urmăririi penale** și să noteze orice date din dosar care se referă la acțiunea civilă pornită împotriva sa;

[...]"

Articolul 78

Drepturile și obligațiile reprezentantului legal al victimei, părții vătămate, părții civile, bănuितului, învinuitului, inculpatului

„(1) Reprezentantul legal al victimei, părții vătămate, părții civile, bănuितului, învinuitului, inculpatului admis în procesul penal dispune, după caz, de dreptul:

[...]

12) **după terminarea urmăririi penale, precum și în caz de încetare sau clasare a procesului penal**, să ia cunoștință de toate materialele cauzei, să noteze din ele datele necesare;

[...]"

Articolul 80

Drepturile și obligațiile reprezentantului victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile

„(1) Reprezentantul victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile exercită, în cursul desfășurării procesului penal, drepturile acestora, cu excepția drepturilor indisolubile de persoana acestora. Pentru protejarea intereselor persoanei reprezentate, reprezentantul, în condițiile prezentului cod, are dreptul:

[...]

8) să ia cunoștință de materialele cauzei penale **din momentul terminării urmăririi penale, inclusiv în cazul clasării procesului penal** și să noteze orice date din dosar privind interesele persoanei reprezentate;

[...]"

Articolul 212

Confidențialitatea urmăririi penale

„(1) **Materialele urmăririi penale nu pot fi date publicității decât cu autorizația persoanei care efectuează urmărirea penală și numai în măsura în care ea consideră că aceasta este posibil, cu respectarea prezumției de nevinovăție, și ca să nu fie afectate interesele altor persoane și ale desfășurării urmăririi penale în condițiile Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.**

(2) Dacă este necesar a se păstra confidențialitatea, persoana care efectuează urmărirea penală previne martorii, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă sau reprezentanții lor, apărătorul, expertul, specialistul, interpretul, traducătorul și alte persoane care asistă la efectuarea acțiunilor de urmărire penală despre faptul că nu au voie să divulge informația privind urmărirea penală. Aceste persoane vor da o declarație în scris că au fost prevenite despre răspunderea pe care o vor purta conform articolului 315 din Codul penal.

(3) **Divulgarea datelor urmăririi penale de către persoana care efectuează urmărirea penală sau de către persoana abilitată cu controlul asupra activității de urmărire penală, dacă această acțiune a cauzat daune morale sau materiale martorului, părții vătămate și reprezentanților acestora sau a prejudiciat procesul de urmărire penală, are ca urmare răspunderea penală prevăzută în articolul 315 din Codul penal.**”

8. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 315

Divulgarea datelor urmăririi penale

„(1) Divulgarea datelor urmăririi penale contrar interdicției persoanelor care efectuează urmărirea penală

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 650 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore.

(2) **Divulgarea intenționată a datelor urmăririi penale de către persoana care efectuează urmărirea penală sau de către persoana abilitată cu controlul asupra desfășurării urmăririi penale, dacă această acțiune a cauzat daune morale sau materiale bănuیتului, învinuitului, martorului, părții vătămate sau reprezentanților acestora ori dacă l-a făcut pe vinovat să se eschiveze de la răspundere,**

se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că prevederile contestate nu permit accesul părții apărării la materialele urmăririi penale. Acest fapt nu permite contestarea eventualelor abuzuri comise de autoritățile statului la efectuarea acțiunilor speciale de investigație. De asemenea, fără a cunoaște materialele urmăririi penale este imposibil de formulat o contestație la etapa urmăririi penale împotriva acțiunilor organului de urmărire penală. Contestarea acestor măsuri la etapa terminării urmăririi penale este inefficientă.

10. Potrivit autorului excepției, prevederile contestate contravin articolului 20 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit următoarele condiții de admisibilitate a unei excepții de neconstituționalitate:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate (a se vedea HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, punctul 1 din dispozitiv).

13. Cu privire la prima condiție, Curtea observă că autorul excepției contestă prevederile unor legi, *i.e.* Codul de procedură penală și Codul penal. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor ține de competența Curții Constituționale.

14. Cu privire la a doua condiție, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către subiectul care poate sesiza judecătorul de instrucție conform articolului 313 din Codul de procedură penală, în baza faptului că el pretinde că drepturile și interesele sale legitime au fost încălcate de organul de urmărire penală. Prin urmare, autorul excepției are calitatea de „parte” în sensul articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Cu privire la a treia condiție, Curtea reține că la această etapă ea trebuie să verifice dacă normele contestate sunt aplicabile la soluționarea cauzei. Curtea observă că normele contestate reglementează dreptul de a avea acces la materialele urmăririi penale pentru partea vătămată, partea civilă, bănuit, învinuit, inculpat, apărător, partea civilmente responsabilă, reprezentantul legal și reprezentant. Astfel, pentru a fi aplicabile la soluționarea cauzei, autorul excepției sau persoana pe care o apără trebuie să aibă un statut procesual.

16. În prezenta cauză, autorul excepției pretinde că ar avea un statut procesual într-o cauză penală, că ar fi fost interceptat de către autoritățile de investigație și din acest motiv solicită de la Procuratură să aibă acces la materialele unei cauze penale. Dincolo de presupunerile autorului excepției, Curtea reține că din materialele sesizării nu rezultă că acesta ar avea vreun statut procesual concret pentru a pretinde că normele contestate sunt aplicabile la soluționarea cauzei. Presupunerile bazate pe informații dintr-o investigație jurnalistică nu pot fi puse la baza testului incidenței normelor contestate. De altfel, textul „urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei” vorbește despre o certitudine, nu despre o presupunere. Aceleași raționamente se referă și la contestarea articolului 212 alin. (1) și alin. (3) din Codul de procedură penală și a articolului 315 alin. (2) din Codul penal. În aceste circumstanțe, în cazul în care Curtea ar admite prezenta excepție de neconstituționalitate, ea ar examina de fapt o *actio popularis*, în privința căreia Curtea nu are competența de a se pronunța (a se vedea DCC nr.102 din 6 septembrie 2018, §§ 18-19; DCC nr. 114 din 28 octombrie 2019, § 32; DCC nr. 138 din 9 decembrie 2019, § 19).

17. Totuși, faptul că la momentul actual autorul excepției nu poate demonstra incidența normelor contestate în cauza sa nu exclude posibilitatea adresării sale ulterioare la Curte cu privire la verificarea constituționalității normelor în discuție, dacă va putea demonstra că are un statut procesual într-o cauză penală. Curtea notează că Codul de procedură penală îi garantează că în cazul în care a fost recunoscut în calitate de bănuit să fie informat în termenele prevăzute de articolul 63 alin. (1¹).

18. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate:

- a textului „din momentul încheierii urmăririi penale” de la articolele 60 alin. (1) pct. 7) și 62 alin. (1) pct. 7);
 - a textului „care se referă la acțiunea civilă” de la articolul 62 alin. (1) pct. 7);
 - a articolului 64 alin. (2) pct. 16);
 - a articolului 66 alin. (2) pct. 20);
 - a textului „după terminarea urmăririi penale” de la articolul 66 alin. (2) pct. 22);
 - a textului „din momentul terminării urmăririi penale” de la articolul 68 alin. (1) pct. 10);
 - a textului „din momentul încheierii urmăririi penale” de la articolul 74 alin. (1) pct. 8);
 - a textului „după terminarea urmăririi penale, precum și în caz de încetare sau clasare a procesului penal” de la articolul 78 alin. (1) pct. 12);
 - a textului „din momentul terminării urmăririi penale, inclusiv în cazul clasării procesului penal” de la articolul 80 alin. (1) pct. 8);
 - a articolului 212 alin. (1) și (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003;
 - a articolului 315 alin. (2) din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002,
- ridicată de către dl avocat Vladislav Gribincea, în dosarul nr. 10-1608/19, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 27 februarie 2020
DCC nr. 21
Dosarul nr. 192g/2019*